

6 millió zsidó veszett oda. Az áldozatok iszonyú száma nemcsak a náci és a velük együttműködők népiértő törekvésének céltudatossága elé tart tükröt, hanem mindenekelőtt a világ többi részének közönye és zsidóellenessége elé.

Jegyzetek

1. A Nemzetközi Vöröskeresztet gyakran említik A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának (VKNB).

2. Aryeh L. Kubovy: „The Silence of Pope Pius XII and the Beginning of the Jewish Document.” *YVS*, 6:7–11. o. Lásd még a *Unity in Dispersion* c. kötetet World Jewish Congress, New York, 1948, 167–169. o.

3. *Report of the International Committee of the Red Cross on Its Activities During the Second World War*. Geneva, 1948, 1:641. o. Gerhart M. Riegnernek és a Zsidó Világkongresszus más vezetőinek arra tett – nemegyszer Jaromir Kopeckyvel, a csehszlovák emigráns kormány svájci küldöttével közös – erőfeszítéseiről, hogy a Nemzetközi Vöröskeresztet rábíriák a zsidók érdekében való fellépésre. Jól dokumentált beszámolóként lásd Monty Noam Penkower: „The World Jewish Congress Confronts the International Red Cross During the Holocaust” c. cikkét, *Jewish Social Studies*, New York, 41. no. 3–4. o. Summer-Fall, 1979, 229–256. o.

4. *Inter Arma Caritas*. (Fegyverek közt jótékonyság) International Committee of the Red Cross, Geneva, 1947, 76. o.

5. A második világháború kitörésétől Magyarország közel 3000 hadifoglyot és 5000 lengyel polgári személyt tartott internálva. Volt köztük néhány lengyel zsidó tiszt és katona, akiket külön táborban tartottak Vámosmikolán, Turcsányi Béla főhadnagy parancsnoksága alatt. 1944. november 19-ig jól bántak velük, akkor viszont a Komárom–Hegyeshalom útvonalon az osztrák határ felé vezényelték őket. A lengyel internáltak ügyeivel a Nemzetközi Vöröskereszt P szekciója foglalkozott. További részleteket lásd a 3. fejezetben. Lásd továbbá Friedrich Born beszámolóját: *Bericht an das Internationale Komitee vom Roten Kreuz in Genf*. Genf, 1945. június 2, 39–41. o. A jugoszláv internáltak és hadifoglyok száma 6000 és 8000 között volt. Az ő ügyeiket a Nemzetközi Vöröskereszt Y szekciója intézte. Viszonylag kis számban voltak még angol, holland, belga és amerikai tisztek, akik vagy megszöktek a német hadifoglyótáborokból, vagy Magyarország fölött lőtték le (vagy az ejtőernyővel való földet érés után fogták el) őket. A szovjet hadifoglyokat rendszeren átadták a németeknek, de Veszékenyben volt egy tábor, ahol 8 szovjet tiszt volt és 246 katona. Volt még 109 olasz fogoly a Badoglio-időszak előttről; röviddel a német megszállás kezdete után internálták őket. *Uo.*, 3–4, 41–45. o.

6. Jean-Claude Favez, a genfi egyetem korábbi rektora jutott erre a következtetésre, miután hatévnyi munkával áttekintette a Nemzetközi Vöröskereszt archívumának mintegy 350 000 iratát. Lásd könyvét: *Mission Impossible? Le CIRC et les camps de Concentration Nazis*. Payot, Lausanne, 1988. Uő: *Das Internationale Rote Kreuz und das Dritte Reich*. Bertelsmann, München, 1988, valamint Arie Ben-Tov: *Facing the Holocaust in Budapest*. Nijhoff, Boston, 1988.

7. Ben-Tov, *í. m.*, 112. o.

8. *Uo.*, 387. o. Egy 1988-ban megjelent cikkben Jacques Moreillon, az NVK főigazgatója elismerte, hogy szervezete „valószínűleg több zsidót menthetett volna meg, mint ahányat megmentett... ha a terepen dolgozó kiküldötteinek nagyobb biztatást